

Vuxna trodde på älvor och troll

Nu för tiden är det väldigt få som på allvar säger att de tror på älvor, tomtar eller troll. På 1600-talet var det antagligen lika få som sa öppet att de *inte* trodde på sånt. Då var det fullkomligt normalt att vuxna människor satt och berättade om spöken, troll, tomtar, älvor och häxor för varandra. Barnen lyssnade också, men berättelserna var för vuxna.

Trollen kunde röva bort människor

Överallt i de stora, mörka skogarna som omgav människornas byar bodde det troll. Troll kunde vara stora eller små, tjocka eller smala. En del var vackra, men de flesta var gräsligt fula. Ibland gjorde de sig osynliga, men förr eller senare visade de sig. Då var det lättast att känna igen dem på att de hade en svans, som de försökte dölja.

Trollen älskade guld, smycken och allting som glänste. Vissa var riktigt rika och bodde i stora gyllene salar inne i bergen. Ibland smög sig trollen till människorna om natten för att stjäla mat eller något annat dyrbart, men om solen lyste på dem så sprack de. Trollen var även rädda för järn. Därför satte folk upp föremål av järn ovanför dörrar och fönster för att skydda sig mot dem.

Det var viktigt att tänka på att inte låta sig luras av trollen om man gick ensam i skogen. Man kunde nämligen bli bergtagen och instängd i trollens berg. Den som blev bergtagen kunde för det mesta inte komma ut igen, utan fick sitta instängd för resten av livet.

Vitmossa och kodynga som medicin

Eftersom det nästan inte fanns några läkare i Sverige på 1600-talet gick de flesta som var sjuka till en klok gumma eller gubbe. De kloka hade mycket kunskap om vilka växter som hjälper mot olika krämpor och sjukdomar. De visste till exempel att vitmossa och groblad dödar bakterier. Kamomill har använts i hundratals år i välgörande och lugnande drycker.

De kloka läste också besvärjelser, spottade, gjorde olika ritualer inför månen och kokade salvor av konstiga ingredienser som urin, huggormsgift eller kvicksilver.

Även läkarna trodde ”att ont skulle med ont fördrivas”. Så för att bota en dödlig sjukdom kunde jord från en grav behövas, eller lite gåsskit för att smörja en inflammerad tand. Så här skrev läkaren Magnus Bromell i sina råd till folk under pestepidemin år 1711: ”*Blanda färsk kodynga med ättika. Pressa ur saften och drick några skedar.*”